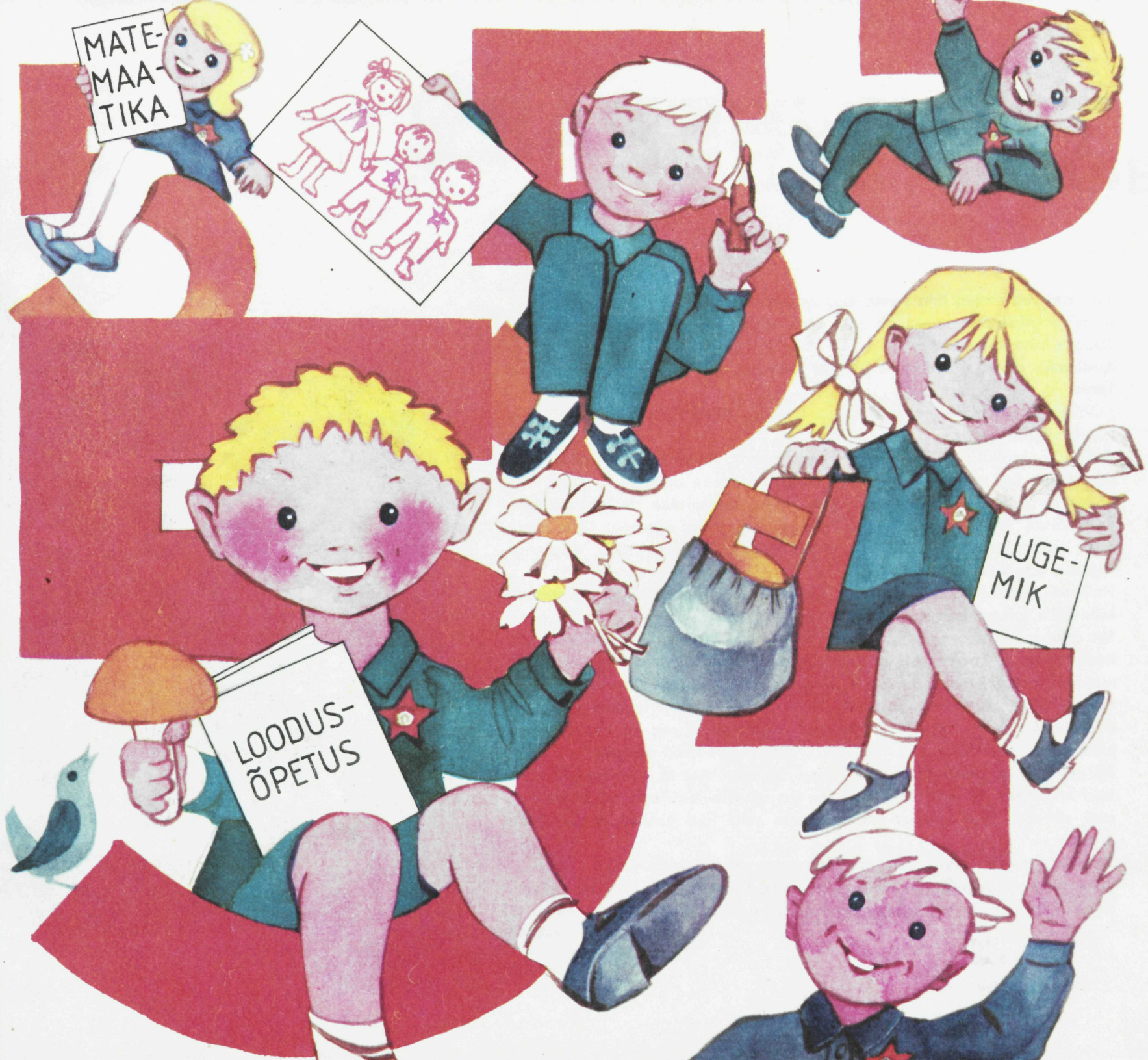

ISSN 0134-2266

TÄÄHEKE

NR. 9

1980

TARKUSEPÄEV

Esimesel septembril läks Janne elus esimest korda kooli. Ühes käes hoidis ta pikki gladioole, teises oli ema käsi. Süda uue pihikseeliku tasku all hüppas kõvasti-kõvasti.

Koolimaja uksele võtsid teda ja teisi ärevuses tulijaid vastu suured õpilased.

«Oleme üheteistkümnenda klassi õpilased,» ütlesid nad. «Õpime siin koolis viimast aastat.»

Nende käekõrval oli julge suurde majja astuda. Pikad koridorid sumisesid sõbralikult, kui suured väikesi saali viisid. Seal juba oodati.

«Täna on esimene september. Seda päeva kutsutakse tarkusepäevaks. Sellepärast, et algab kooliaasta. Teile on see päris esimene. Täna saate kätte tähtsa raamatu — aabitsa. Juba homme hakkate sealt õppima,» rääkisid õpetajad saalis.

Neljanda klassi poisid ja tüdrukud kinkisid igale aabitsasaajale lillekimbu. «Kindlasti tuleme homme teid vaatama,» lubasid nad.

Siis tulid juba tuttavad üheteistkümnenda klassi õpilased. Võtsid väikestel kooliõdedel ja koolivendadel käest kinni ning viisid klassi. Õpetaja sättis nad kahekaupa istuma. Janne sai tuttavaks oma esimese pinginaabriga.

Klassijuhataja oli rõõmus ja elevil. Tema silmad olid nii lahked ja suu nii naerune, kui Janne talle lilled viis. Suur viguritükk oli see, et õpetaja võttis pika valge kriidipulga ja määris neil kõigil sõrmeotsad valgeks.

«Õigel õpilasel peab ikka käsi kriidine olema,» ütles ta. «Täna tegin mina teid kriidiseks, homme hakkate juba ise tahvlile kirjutama. Kriit on teile suur abimees. Kes temaga sõbraks saab, selle käsi hakkab osavalt tähti tegema.»

Koduteel hoidis Janne oma kriidist näppu uhkelt püsti. Kodus ruttas ta kohe nukkude juurde ja rääkis neile: «Ma käisin koolis. Mul oli tarkusepäev. Sain aabitsa. Ma hakkam hästi õppima. Ja teie aitate mind, eks!»

AGNES JÜRGENS

ESIMESE KLASSI ÕPILANE

LEELO TUNGAL

IGAÜKS, KES TULEB VASTU,
KÜSIDA VIST TAHAKS:
«POISS, MIS KLASSI SA SIIS ASTUD,
ÄRA PANE PAHAKS!»

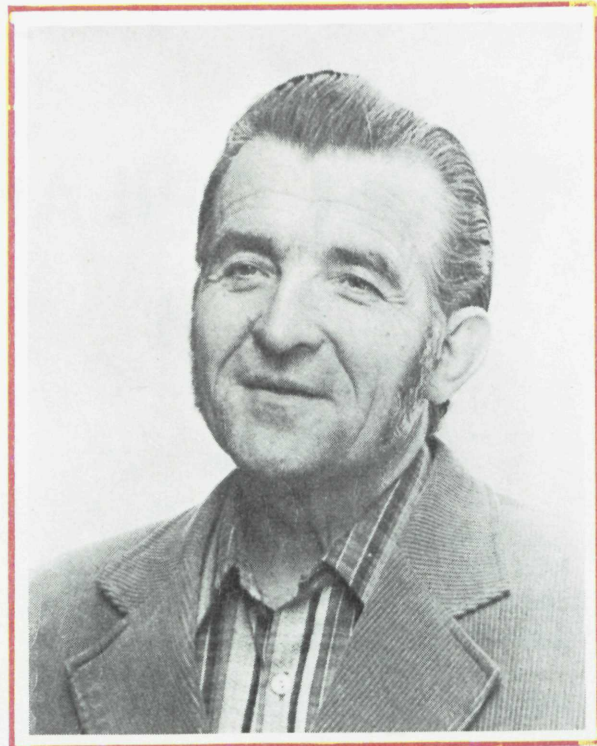
TEISE KLASSI ÕPILANE

IGAÜKS, KES VASTU SAMMUB,
TÄHELE VIST PANEB:
«NÄE, SEE POISS ON JUBA AMMU
KOOLIÕPILANE!»

40 AASTAT TAGASI

1940. a. septembris loodi ENSV Pioneeriorganisatsioon. ENSV Riikliku Noorsooteatri direktor Kalev Raave oli üks esimesi pioneere. Tema meenutusi esimesest pioneeriaastast saategi täna lugeda.

1940. aasta suvi.

Ilmad olid kuumad ja kuivad. Olin karjapoiss Tagulas Laane talus. Hoida-karjatada oli kakkümmend pead, nendest pooled sarvekandjad, pooled villaandjad. Karjase tööpäev kestis karjamaal 12—13 tundi, lõunatundidel lisaks peenarde rohmine ja muud käsutäitmised. Poisikese kohta oli seda kõike parasjagu palju, kuid tuli ära kannatada. Kasinat karjasepalka

Kilingi-Nõmme pioneerilaagri II rühm selle aasta suvel mänguhoos.

Pildistanud ARVO VIILUP

oli talviseks elamiseks-kooliskäimiseks hädasti vaja.

Tööraha võimuletulek Eestis tegi meele ja mõtted rõõmsaks.

1940. aasta sügis.

Uue õppeaasta alguses esitasin esimeste hulgas avalduse pioneeriks astumiseks. Üsna pea valiti mind Valga 1. Keskkooli pioneerimaleva nõukogu esimeheks ja seinalehe toimetajaks. Tuli palju õppida ja endal teha. Vaidlesime vahel hilisõhtuni, õppisime näidendeid ja uusi laule, tegime riviõppust ning andsime välja seinalehte. Missugune peab olema seinaleht? Seda me ei teadnud. Arvasime, et kui juba seina-leht, siis ikka terve seinatäis. Kukkusime kirjutama! Mina ise kõige rohkem. Karjapoisus-vest sai juba terve «romaan». Praegu kunstnikuna tegutsev Ülo Sepp tegi mitu suurt pilti. Hiljem selgus, et seinalehte ei pea sugugi olema sein täis.

1940/41. aasta talv.

Uut aastat tahtsime meie, pioneerid, vastu võtta ühiselt. Ei saanud kuskilt piparkooke. Siis tegime ühe pagaritöökoja meistriga kaupa: olime talle pool päeva ja õhtu abiks tainast tegemas, vett tassimas, ahju kütmas ja ruume koristamas. Viimased pannitäied piparkooke võisime siis endale teha.

Pioneeridele anti maja, ilus kivimaja aia sees Kungla tänavas. Endise rikka metsakaupmehe, «kännukuninga» maja. Ruumid olid külmad ja koristamata. Panime ise käed külge, et kõik korra saaks. Tegime ka taburette, laudu ja riuleid. Ega need kõige ilusamad olnud, kuid enda tehtud pinkidel oli kõige parem istuda.

Minu pioneriaastad tõestasid mulle, et elus tuleb palju endal ära teha.

KALEV RAAVE

FREESIJAD FREESIVAD FREESPINKIDEL

Küll oskavad need poisid ka küsida! Nagu naabri Kaido:

«Kes on freesija?»

Vastasin: «Masinatehase tööline, kes metalli freesib.»

«Mis see «freesib» tähendab?»

Kuidas nüüd asja niiviisi seletada, et Kaido aru saaks?

Kõige õigem on üheskoos minna masinatehasesse freesimist vaatama. Meil ongi seal tuttav tsehimeister Ants.

Ühel päeval viis ta meid tsehhi, kus freesitakse masinaosi.

Ta näitas... Kuid las Kaido jutustab ise!

See oli põnev külaskäik tehasesse. Suur tööruum oli täis freespinkide undamist. Töölised askeldasid masinate juures. Masinaid oli mitu moodi, aga kõik nii keerulised, et seletada ei oska, peab ise nägema. Üks freespink töötas igatahes nii: võllil pöörles hambuline ketas, justkui saag. «See ongi frees,» seletas meister, «ja seda metallplaati nimetame toorikuks.» Hambulise ketta alt pudenes metallilaaste ja toorikusse löikus kitsas sügav soon. «Nii see freesimine käib!» lisas onu Ants.

Teine freespink töötas peaaegu samamoodi. Ainult sellel löigati metallrattale hambaid sisse. «Siin freesitakse hammasrattast,» sõnas meister. Kolmandal pingil löikas frees pika terasvõlli peale laia viltust keeret, nagu kruvile vinti. Selle terasvõlli aga tegid teised mehed, treialid.

Ja kuidas freesijad töötasid? Nad keerasid pingi küljes olevaid käepidemeid ja nuppe ning jälgisid hoolega masina tööd. Igal freesijal oli joonis. Sellelt nad vaatasid, millist masinaosa ja missuguste mõõtudega seda freesida. Meister ütles: «Freesija töö nõuab suurt täpsust. Miks? Mõttele ise: kas näiteks automootor hakkab töötama, kui üksainukegi hammasrattas

on valesti tehtud? Ega hakka!» Siis küsis: «Kas sina tahaksid freesijaks saada?»

«Ei tea?» vastasin. «Töömeheks saamiseni läheb veel palju aega.»

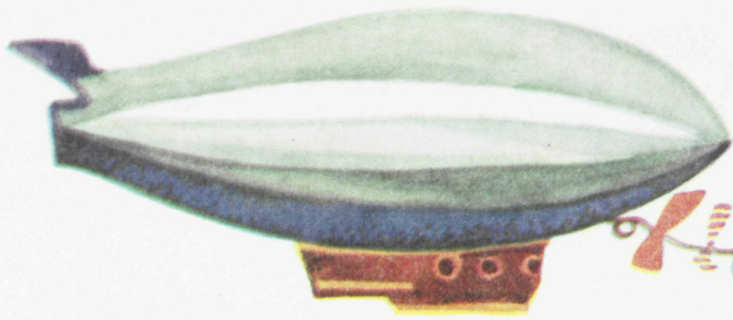
«Freesijaks õpitakse kutsekeskkoolis. Aga kes ei ole hoolas ega täpne poiss, see ärgu freesijaks tahtkugi,» ütles meister Ants siis.

KAIDOGA käis masinatehases

EINO TALI

Pildistanud VILLU MAASK

HELJO MÄND

KITS JA KIBUVITS

«MIK-MIK-MIKS SUL,» EHMUB KITS,
«KALLIS KI-KI-KIBUVITS,
KI-KI-KINNI PITSIPOOD?»

«SÜGISEL ON SITSIMOOD.»

«KEH-KEH-KEH EHK LETI ALL VEEL
LEIDUB PISUT PITSIKEST?»

«VÕTA SITS, SEE POLE HALVEM,
MÜÜDUD IGA PITSIREST.»

«PULMADEKS ON SITS PROSTOI.
KOPKAGA MA POLE KOI,
OTSI VEEL!»

«AH ÄRA TÜÜTA!
ÕIEKUUL ON PITSILAAT.
NÜÜD MA KIRJUT SITSI MÜÜTAN,
TALVEKAUBAKS OKASTRAAT.»

ÕUNAPUU

ÕUNAKE ÕUNAKE
KUS ON SU ÕU
ÕUNAPUU PÕU
ÕUNAPUU PÕU
HOMMIKUL HÕISKEGA
ÄRATAB MIND
ÕUNAPUU LADVAS
ÕUNAPUULIND
AGA ÕHTUTI
ÕUNAPUUTUUL
MÄNGIB MINUGA
ÕUNAPUUL

ÕUNAPUU PÕU
ÕUNAPUU PÕU
KUS ON SINU
MÄNGUDE ÕU
TAEVALAOTUS
JA PILVEDE SÕUD
ON MINU KODU
JA ON MINU ÕU
PÄIKE MU EMA
JA ISA ON KUU
OLEN ÕNNELIK
ÕUNAPUU

JUTUKERA

LUULEVESKI

IGA HALB JA IGA HEA
KASVAB NAGU VILJAPEA
MÖÖDA PÕLLUÄÄRT MA KÄIN
PÕLD ON VILJAKÕRSI TÄIS
VEEL EI OLE VALMIS NAD
VEEL MU SALMIS POLE NAD

TUULEVESKI LUULEVESKI
NELI TIIBA ISEKESKIS
VUHISTAVAD JUTUVESEKIT
KUULEN NENDE SÕNU PEALT
OTSIN LUULEMÕNU SEALT

TERAD SÕKLAD SÕKLAD TERAD
JAHUKOTT ON JUTUKERA
PANEN AHJU LUULEKAKU
ÕHTUSÖÖGIKS TEILE PAKUN

TADŽIKI KIRJANIK
NARIMON BAKOZODA

KUI ÄKKI

KUI ÄKKI, KUI ÄKKI,
KUI ÄKKI — OH JAA —
NÜÜD KASVAKSIN
POOL MEETRIT
PIKEMAKS MA,
EI KONUTAKS NUKRALT
SIIS NURĢAS KUI NUI,
VAID KOOLITEED KÖNNIKSIN
NAERUKIL SUI!

KUI ÄKKI, KUI ÄKKI,
KUI ÄKKI — OH JAA,
SAAKS EHTUSMEISTRITE
PEALIKUJS MA!
SIIS SELLISE MAJA
MA TEEKSIN ÜKS-KAKSI,
KUS ÖNNELIK OLLA
VÖIKS VIIMNE KUI LAPS.
KÖIK HÜÜAKSID ÜHA:
«VÄÄRT MAJA ON SUL!
SEAL TUBE ON TUHAT
JA NURKI ON NULL!»
SEAL KÖLAKS VAID NALI
JA TRALL: TRALLALLAA!
KUI ÄKKI, KUI ÄKKI,
KUI ÄKKI, OH JAA ...

MIS KELLELEGI MAITSEB

KES PEAB MAITSVAKS VIINAMARJU!
KÖIK JU — KÜSIDAGI PATT!
AGA KÖIGIST KÖIGE ROHKEM
ARMASTAB NEID MALAHHAT.

KELLELE EI MAITSE MELON!
KÖIKIDELE MAITSEB TA!
AGA KÖIGIST KÖIGE ROHKEM
MELONEID SÖÖB GÜLNARAA.

KES EI TAHA KIITUST KUULDA!
KIITUSEL ON MAGUS MEKK.
KIITUSELE MEIL ON MAIAD
MIRSAID JA ATOBEKK.

NOH, ZAKII, MIS SULLE MAITSEB!
KUID ZAKII KUI HIIR ON VAIT.
KÖIGE ENAM MEELDIB TALLE
ISEENDA PÖIDLA MAIK.

HARRI JÖGISALU

ARSTI JUURES

Ühel päeval, kui tunnid said läbi, teatas õpetaja, et arst soovib meie klassi lapsi näha ja ootab oma kabinetis. Klassis läks saginaks. Sosistati. Paistis, et mõni laps kardab arsti juurde minna. Õpetaja kinnitas, et karta pole midagi. Arsti toas võtsid lapsi vastu pikk noor mees, kes oligi arst, ning hallipäine tädi, kooliõde.

Arstil ja õel olid seljas valged kitlid. Toas oli kõik valge ja väga puhas — seinad, laud, kapp ja kaal. Arst kuulas lapsi, õde mõötis igäuhe pikkuse ja laskis kaalu peale astuda. Pikkuse ja raskuse kirjutas üles. Arst ajas lastega juttu. Küsis, kuidas õppimine läheb, kes oskab juba lugeda, kes on kiire

TADŽIKI KIRJANIK
MIRSAID MIRSAKAR

KELL

«MIKS KÜLL,» IMESTAS AHMAD,
«KELL, SA KODUS KIIRUSTAD!
JUBA VARAHOMMIKUL
KÄSID KOOLI JOOSTA MUL!
KOOLIS, VASTUPIDI — NÄED,
HOOPIS PIKALDASEKS JÄÄD.
KOOLITUND MEIL SESTAP NII
LIIGA KAUA KESTABKI.
PEOGA VARJAN HAIGUTUST:
MIKS SEE KELL EI KAIGU JUST!»

Vene keelest tõlkinud
LEELO TUNGAL

Illustratsioonid JARONA ILO

jooksja, kes on kõige tugevam. Nalja tegi nii, et ajas naerma.

Peetrite ütles: «Sina oled suvel tublisti päikest saanud. Teed päris kadedaks. Mina tahaksin endale ka nii pruuni nahka!» ja lõi poisile laksu turjale.

Tiiult küsis: «Kas sa piima jood!»

Tiiu noogutas: «Joon.»

«See on tubli. Sulle piim mõjub hästi, võiksid veel rohkem juua.»

Aga Annel kiitis ilusasti palmitud patse. Rääkis, et lapse juuksed peavadki nii hooldatud olema. «Imelik, arst ei süstinud kedagi ja kibedat rohtu ka ei andnud,» arvas Rein, kui lapsed tagasi klassi jõudsid.

Oli selles midagi imelikku!

ELJU MARDI

KIMBUKE ASTREID

Pille ärkas tavalisest varem. Tal oli vaja osta lilli. Mitte ükskõik milliseid, vaid astreid. Olgu õied valged, kollased, lillad või punased. See polnud tähtis. Astrid olid vanaema armastatumad sügislilled. Just neid tahtis ta ulatada vanaemale sünnipäeval.

Lillepoes pakuti Pillele gladioole, nelke ja roose. Tema otsis aga ainult astreid. Ununes kell, ununes kool. Esimesse tundi Pille hilines. Hilines esimest korda oma kooliaastate jooksul.

«Vabandage, et hilinesin,» ütles ta kogeldes ja aralt ukse kõrval seistes.

«Mis sinuga juhtus?» küsis õpetaja.

«Vanaemal on täna sünnipäev. Otsisin talle astreid. Käisin mitmes poes,» selgitas Pille. Klass turtsatas. Õpetaja jätkas rahulikult: «Kas sa ikka said vanaemale need lilled?» Pille noogutas.

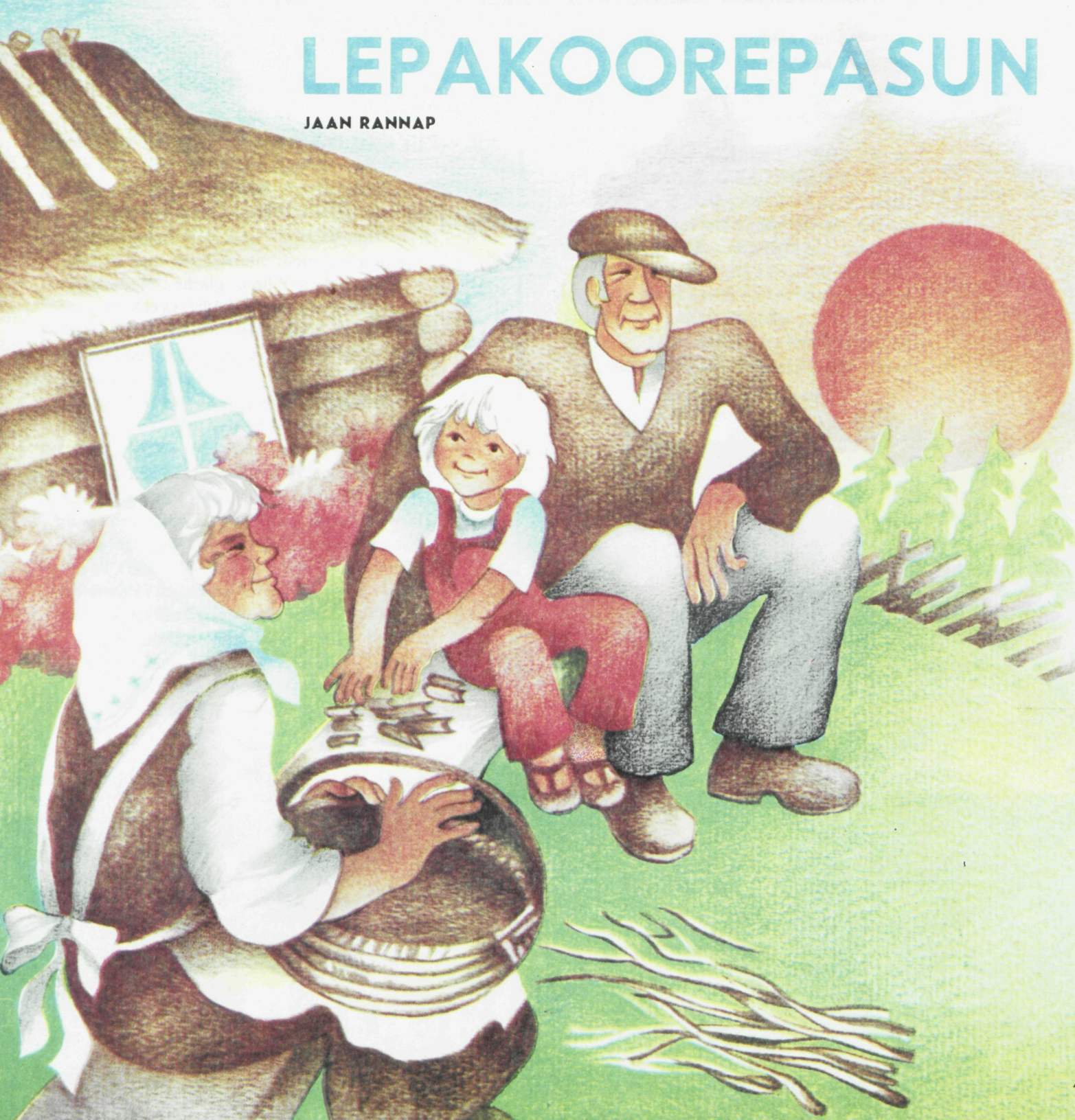
«Oled tubli ja tähelepanelik. Hilinemise annan sulle andeks,» ütles õpetaja ja lisas: «Tervita vanaema ka minu poolt.»

Nüüd oli Pille rõõm astritest veel suurem.

LEPAKOOREPASUN

JAAN RANNAP

Maari, vanaema ja vanaisa istuvad õues pingil ja vaatavad, kuidas päike metsa taha veereb. Päikeseketas on punane nagu tuli pliidi all. Ka taevas päikese ümber on punane. Need märgid tähendavad, et järgmisel päeval tuleb ilus ilm. Vanaemal on korv põlvedel. Jalgade ees on kimp painduvaid toomevääte. Vanaema ei oska käed süles istuda. Tal on õuetäis töid, mis ootavad tegemist. Selle ajaga, kui päike kõrgelt kaselt noorte kuuskede latvadele vajub, jõuab vanaema murdunud korvilooga asemele uue panna, katkise vitsa vahetada, mulgu põhjas kinni kududa.

Vanaisal ei ole midagi põlvedel. Vanaisa oskab ka käed süles istuda. Tema mõtleb, et kõiki töid ei jõua keegi ära teha. Vanaisa keerutab sõrmede vahel pulgakesi, mida vanaema nuga väätidest otsast maha lõikab. Vaatab need hoolega üle ja seab pingile ritta. Pikad pulgad on lehmad, lühemad lambad. Kui vanaema peaks õige pika vitsajupi lõikama, siis sellest saaks hobune.

«Kui mina sinu vanune olin, pidin iga päev karjas käima,» räägib vanaisa Maarile. «Näed sa, mul oli raske lapsepõlv.»

«Mitte nii raske kui minu oma,» ütleb vanaema. «Mind saadeti võoraste juurde karja.»

«Mul oli kolm lehma hoida,» meenutab vanaisa.

otsas tema kodu. Kui lehmad mäletsema jäid, käisime teineteisel külas.» «Veel oli mul saviauk, kus sai piilupart ja potte voolida,» ütleb vanaisa.

«Veel olid mul kumalastepesad, kust sai mett noolida,» ütleb vanaema. Ja nad õhetavad mõlemad, nagu oleks päike neil tööpoolest põski värvinud.

«Suvel oli metsaveer maasikatest punane.»

«Sügisel oli kuusikualune mustikatest sinine.»

«Kadakatulel sai soolasilku kõrvetada...»

«Lökketule tuhas sai kartuleid küpsetada... Kui naabripoisid mind oma tule äärde kutsusid, puhusid nad lepakoorest pasunat. Ma mäletan selle häält veel praegugi.»

Päike on peaaegu kadunud. Vanaema paneb korraks korvi käest ja seab villase räti Maari õlgadele.

«Tahan ka soolasilku,» ütleb Maari rohkem endale kui teistele. «Tahan ka küpsekartulit. Tahan saviauku, kus saaks piilupart voolida.»

«Aga kord jooksis karja juurde hunt,» jäävad vanaema nobedad sõrmed korvipõhjal peatuma. «Säärane suur ja hall. Säärane lahja ja tokerdanud karvaga. Võttis vanal lambal kõrist kinni ja hakkas metsa poole tirima. Sa pelestus, kuidas ma kartsin. Perenaine kuulis kisa, jooksis appi. Perenaine haaras suure udjaka, mina võtsin väikese vembla. Kahekesi tõime lamba hundi käest tagasi.»

Päike on nüüd täiesti kadunud. Taevas pole enam muud kui pilved. Üks pilv on nagu paksus villas vanalammast, teine nagu nudikspöetud uteke. Kolmas pisut kaugemal paisatab saaki luurava halli hundina.

Maari värahtab. Ta võtab ühe käega kinni vanaema küünarnukist, teise käega vanaisa varrukast.

«Lähme ära tuppa,» ütleb ta.

HELLE LAAS

SUURED MURED

Isa tuli töölt koju ega tahtnud Eerikuga mängida.

«Mängi ükski, mul on suur mure.»

«Kui suur!» küsis Eerik.

«Sina seda veel ei mõista,» vastas isa ja sasis Eeriku juuksetukka.

«Ema tuli koju ega tahtnud samuti Eerikuga mängida.»

«Mängi ükski, mul on suur mure.»

«Kui suur!» küsis Eerik.

«Sina seda veel ei mõista,» vastas ema poega kallistades. Eerik kükitas mängunurka. Vaatas nukralt oma suurte muredega vanemaid ja mõtles:

«Inimestel on igasuguseid mõõtjaid: soojuste mõõtmiseks soojamõõtja, voolu mõõtmiseks voolumõõtja, aga kui mina suureks kasvan, mõtlen välja muremõõtja.»

KOSMOSEJUTT

JANNO PÖLDMA

Veel eile teadis Martin nelja moodust kosmoselaevast avakosmosesse väljumiseks. Täna teadis Martin kolme. Neljas, kuuriäärselt veetünnilt alla hüppamine, ei tulnud enam arvesse. Veetünni kaas oli osutunud peflikuks, nihkunud hüppamisel paigast, kaldunud sedavõrd, et Martin kaelani veetünni sulpsatas.

Ülemiste hingamisteede katarr, ütles prillidega arstitädi. Oh sa mu vae-seke, ütles ema ja tegi Martinile aseme isa-ema voodisse. Isa ei öelnud midagi, võttis vaid ajalehe ja kõndis kööki.

Isa-ema voodis lamas Martin kõigepealt selili. Toalael sibas kärbes, just enne armatuuri tõusis kärbes lendu, tegi tiiru ümber armatuuri, istus kuplile. Siis keeras Martin end kõhuli ja pöristas padjasse summutatud mootorimürinat. Paremal küljel lamades hammustas Martin tüki-kese voodi ette toolile pandud õunast. Vasemal küljel mõtles Martin: kumb on vanem, kas viiene või viie valgusaastane? Ja seejärel oli Martin tüdinud. Nii tüdinud, et vaid

üks tõeline kosmosejutt teda üles tõusmast takistada võis.

Ah-soo, ütles seepeale ema, mõtles veidi ja alustas: Kord lendas keegi vuntside ja põskhabemega kosmonaut koduplaneedile. Kosmonaut tuli töölt, koduplaneedil ootasid teda naine ja poeg. Lend koduplaneedile oli raske, aga kosmonaut oli vapper, kindlakäeliselt manööverdas ta meteoriidipilves, põikas kõrvale kukkuvat tähte eest, sööstis oma laevaga otse läbi hirmsa rajule. Jaa, ütles ema, julge kosmonaut oli, nii väga igatses ta koduplaneedile...

Köögiuksele ilmus isa. Algul sügas isa vuntse, seejärel põskhabet. Siis virutas ukse pauguga kinni ja kadus kööki tagasi. Kosmonaut... ütles ema ja ruttas isale järele.

Kindlasti, mõtles Martin, võttis kosmonaut enne tormialasse sisenemist antennid maha. Sest muidu on ta neist ilma. Tegelikult tuleb säärases möllus juhtimine usaldada autopiloodi hoolde. Kui aga autopiloot üles ütleb, tuleb välja võtta kompass. Säärane ümmargune, nõela ja

ilmakaartega. Kindla kursi hoidmisel on kompassist suur abi, muudkui hoia nõel otse ja pöruota edasi. Huvitav, mõtles Martin, kas kosmonaudil oli kompass või ei?

Emal ei tulnud ega tulnud, Martinil vaevast küsimus üha enam. Kui kosmonaudil oli kompass, mõtles Martin, siis jõudis kosmonaut kindlasti koduplaneedile. Kui ei, siis kosmonaudi nahas ei tahtnud Martin küll olla. Martin ootas, otsustas mõttes kümneni lugeda, ei pidanud aga kaheksa juures vastu ja tatsas köögiuksele. Lukuaugust piiludes nägi Martin, et ema istub isal süles ja isa silkitab ema pead. Pagan võtku, torises Martin ja ronis voodisse tagasi. Niipaljudest oli Martinil häid kombeid, et ta ema-isa häirima ei läinud. Suured inimesed omavahel... Kosmonaut ilma kompassita, mõtles Martin õuna süües, seda on siiski raske uskuda... Ei, niipea, kui ema köögiuksele ilmub, küsib Martin järele. Et kas tollel kosmonaudil oli kompass või ei. Et kas too kosmonaut jõudis koduplaneedile või ei.

Illustreerinud VIRVE KOTKAS

KAS SA TEAD,
MIS JUHTUB
LASTEGA,
KES EI PESE
KÕRVU JA
HAMBAID
EGA KAMMI
JUUKSEID?

UUDIS- HIMU- LIKELE

Iga õpilase ranitsas on raamatud, vihikud, pliiatsid, sullepea, kustutus-kumm ja võib-olla isegi tindipott. Raamatud ja vihikud on paberist. Aga mis asi on paber! Millest koosneb tint! Miks pastapliiats kirjutab ja kustutuskumm kustutab! Nendele ja teistele küsimustele vastamegi. Tint on kõige vanem kirjutamise vahend. Rohkem kui kolm tuhat aastat tagasi kirjutati tahma ja õli seguga. Alles pisut rohkem kui sada aastat tagasi tehti esimene nii-öelda koolitint. Ameerikas kasvab puu, mida nimetatakse sinipuuks või värvi-puuks. Selle puu mahlast saadaksegi tindi värvainet. Tinte on õige mitmesuguseid ja erinevates värvitöö-nides. Tänapäeval tuntakse ka salatiinti. Salatindiga kirjutatud paberilt ei näe midagi. Kiri ilmub näiteks alles pärast paberi soojendamist. Sulg on kirjutamisvahendina tuntud oma kaks tuhat aastat. Kirjutamiseks sobisid kõige paremini hane, luige ja kotka tiiva- või sabasuled. Linnusuled asendati terrassulgedega alles sada aastat tagasi. Rohkem kui kolmkümmend aastat tagasi hakati valmistama pastapliiatseid. Võib isegi nii öelda, et pastapliiats hakkas levima siis, kui algasid kosmoselen-nud. Küllap sellepärast, et kosmoses kaaluta olekus ju tindiga kirjutada ei saa. Kui tint sullepeast välja tuleb, hakkab see õhus hõljuma.

Pliiats ei ole eriti vana, umbes nelisada aastat. Grafiit avastati Inglismaal tänu äikesele. Väik lõõnud õige vanasse puusse ja kiskunud selle juurtega välja. August leitud mingit musta pehmet ainet. See oli grafiit. Grafiiditükiga oli hea kirjutada, ainult et käed määris ära ja see purunes kergesti. Nendest häda-dest lahti saamiseks kulus kolmsada aastat. Kõige keerulisemaks osutus siiski pliiatsile puidust kesta tege-mine. Nüüd tehakse pliiatseid nii: võetakse kaks õhukest lauda, mõ-leva ühele küljele lõigatakse sooned, soontesse pannakse grafiidist, savist ja rasvast või vahast tehtud südamik. Siis liimitakse pooled kokku ja lõigatakse pliiatsiteks. Need siis poleeritakse ja värvitakse. Ükskõik millega me ka ei kirjutaks, ent alati kirjutame paberile. Paber leiutati natuke vähem kui kaks tuhat aastat tagasi. Paberi tehakse peamiselt puidust ja selle valmistamine on väga keeruline. Ühest autokoor-mast puidust saab nii palju vihikuid, et ühele koolile jätkub aastaks. Lõpuks veel ühest koolis tarvilikust asjast — kustutuskummist. Sada kümme aastat tagasi märkas üks teadlane, et kautšukitükike kustutab lehel tindi pleki. Nii sündis kustutuskumm. Kautšuk ongi aine, millest tehakse kummi.

JOHANNES PIRITA

«Meie koolis» — joonistanud Paide 3. Keskkooli õpilane ARDI AOLAID.

PÄIKESEKIIR SÕPRU OTSIMAS

Hommikul tõusis päikesekiir üles ja läks sõpru otsima. Ta läks põllule, kus inimesed kartuleid võtsid. Päikesekiir kōdidas kartuleid ja kartulid kilkasid: «Oi, kui soe päikesekiir! Meie oleme rõõmsad selle üle, et päikesekiir meid äratas.» Kui kartulid rõõmust olid korvi hüpanud, läks päikesekiir jõe äärde. Seal sirutas ta oma käed vette ja kalad tulid ennast soojendama ning kiirega mängima. Päikesekiirele meeldis väga mängida väikeste kaladega.

Kõik lõbud olid päikesekiire ära väsitanud ning ta tahtis minna magama. Ka päev oli otsa lõppenud. Varsti pidi kuu välja tulema. Päikesekiir lippas koju. Magama jäädes lootis ta, et järgmine päev tuleb sama huvitav ja tore, nagu möödunud päev oli olnud.

RIIN KOPPEL,
Tallinna 7. Keskkooli
IVa klassi õpilane

ABC KUNINGRIIK

ELAS KORD KUNINGAS HENRY TEINE,
TIGE JA PAHUR OLI TEINE.
KUNINGRIIK ASUS ABC-S,
SAAR OLII UPPUMAS SÜGAVAS VEEB.

TEENREID TAL OLII NELI-VIIIS,
ISE ÜTLES: AH MIS SIIS.
ABC KEEL OLII TAL VIIIS,
LAULMISES EI PIDANUD KUNINGAS VIIIT.

KOKK TAL OLII AHNE, MAIAS,
MUUDKUI NOSIS SOOJA SAIA.
LÖPUKS LÖHKI LÄKS KARPLAUHH!
OTSAS OLII ABC PLAUH!

RIINA RÜSSE,
Tallinna 39. Keskkooli
IIIa klassi õpilane

KORD OLII...

MEIE KOOLIS,
MEIE KLASSIS
ON ÜKS VÄIKE POISINAKSIS.
KOOLII KORD TA KOERA TASSIS.

ÕPETAJA ÜTLES SIIS:
«SIIN EI OLE KOERTE KOOL.
LAPSED ÕPIVAD MEIL SIIN.
LASTE JAKS ON LAUD JA TOOL.»

RAINER EIDEMILLER,
Paide 1. Keskkooli
IIIa klassi õpilane

MINU VEND

MUL VENNAS ON
VÄIKE NAGU ROSIN.
PÄEVAS VALLATUSI
TEEB TERVE TOSIN.
JUUSTEST NUKKU
TIRIB TA JA
SÕNA EI TAHA KUULATA.
ALATI RÕOMUS ON TA MEEL
NING VALLATUSTEST LAUSA KEEB.

PILLE TAMM,
Kilingi-Nõmme Keskkooli
IIIb klassi õpilane

SÜGIS

SÜGIS ON PAHA,
SÜGIS ON KOLE.
PÄIKEST NÜÜD ENAM
NÄHA EI OLE.
TUUL ULUB KORSTNAS
JA LOGISTAB UST,
KADUNUD
ÕUESOLEKULUST.

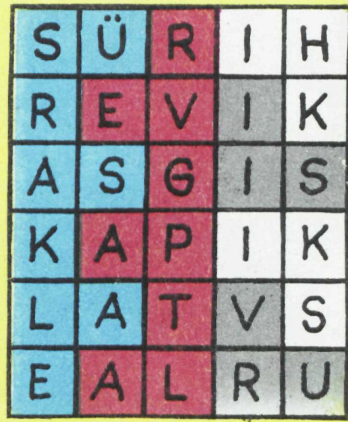
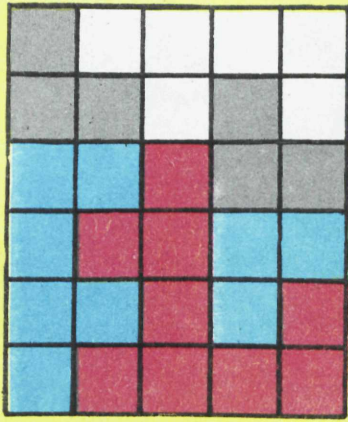
ELE TALU,
Kadrina Keskkooli
IVb klassi õpilane

KASS

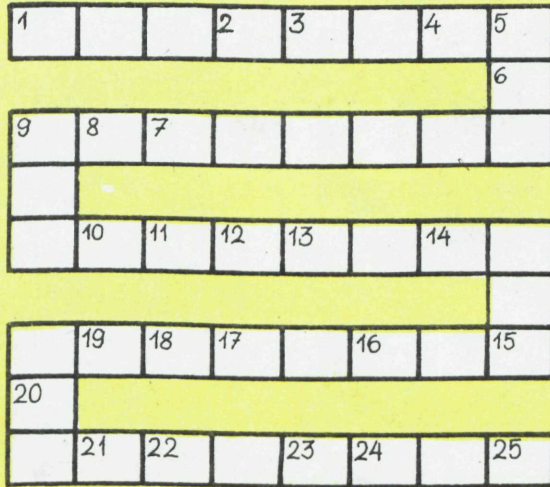
KIRJUL VAIBAL LEBAB KASS,
TEMA EES ON KIRJU TASS.
RÕÖMSALT VAIBAL NURRU LÕÖB,
VIINEREID JA VORSTI SÕÖB.

HIIRI PÜÜDA TA EI TAHA,
LAIDAB HOOPIS HIIREB MAHA.
ROHKEM PIIMA TAHAB TA,
MAGADA JA LAISELDA.

KADRI MÖLDRE,
Tartu 2. Keskkooli
IIIc klassi õpilane

KUI KANNAD TÄHED VÄRVILISTEST KUJUNDITEST ÕIGESTI SARNASTESSE KUJUNDITESSE TÕHJAS RUUDUSTIKUS, SAAD VASAKULT PAREMALE:

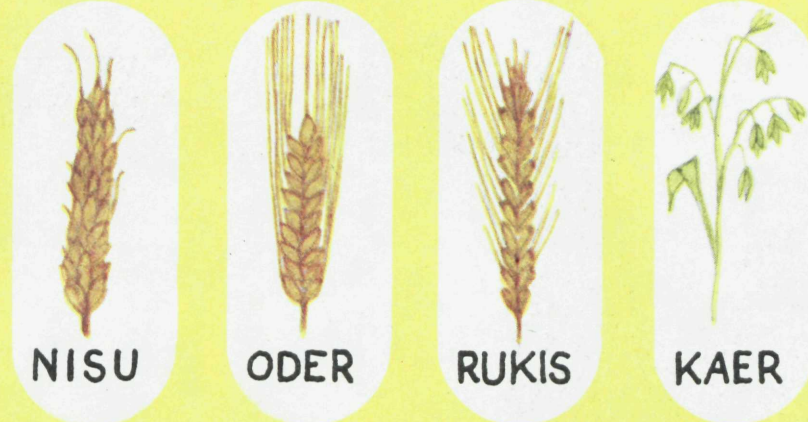

LAHENDA SPIRAALMÕISTATUS!

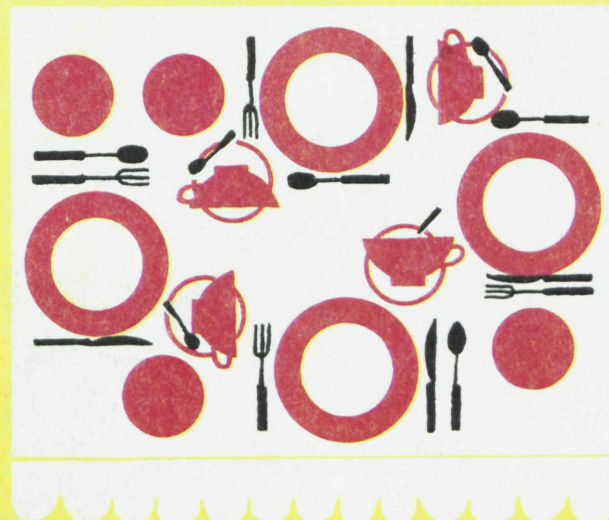
1.—4. Järgarv	12.—14. Asula
1.—8. Tarkusepäev	14.—15. Näoosa
2.—3. Meie	14.—19. Lõunamaa loom
3.—4. Eesti suurim teatmeteos	16.—18. Põsinimi
4.—6. Asi	17.—20. Heinatööriist
5.—8. Kuu	19.—21. Pada
7.—9. Hele, silmipimestav	20.—22. Matkatarve
8.—11. Metsloom	21.—22. Lehekülg (lüh.)
10.—13. Arv	22.—24. Vee-elanik
	23.—25. Veesõiduk.

1. Koolitarve
2. Leivavili
3. Aastaaeg
4. Linnadeta rajoon Eesti NSV-s
5. Sügislill
6. Maiustustevabrik Tallinnas

TIINA JA JANEK KATSID LÕUNALAUA. MIDA SINA TEISITI TEEKSID!

ÜHENDA TERAVILI JA SEE, MIS TEMAST SAAB.

Joonistanud PIRET NIINEPUU

Esikaanel ENE PIKA
joonistus «Jälle koolist!»

ELKNO Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsioon Nõukogu lasteajakiri «Täheke» nr. 9 — 1980. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 101, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, V. Kofkas, E. Mardi, H. Mänd, A. Piirma, J. Pirita, H. Rattiste. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär J. Pirita 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja E. Pikk 681-400, toimetaja H. Väli 681-400, toimetaja V. Variksaar 681-496, sekretär 681-400.

Laduda antud 30. VII 1980. Trükkida antud 26. VIII 1980. Trükiarv 74 000. Offsetpaber nr. 1, 60x90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspõgnaid 2,87. MB-08206. Tellimise nr. 2686. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükikoda. Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета Промысловой организации Эстонской ССР «Тäheke» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии. Таллин, 200090, Пярну маantee, 67-а. Адрес редакции: ЭССР, Таллин, 200 101, Пярну маantee, 67-а. Цена 15 коп. Объем 2 печ. листа. Заказ 2686. Тираж 74 000.

HIND 15 KOP.
ИНДЕКС 78231

VENE KIRJANIK
GENNADI TSÓFEROV

PUU

Karupoeg sõbrustas Puuga.

Kord ütles Puu:

«Varsti on sügis käes.»

«Kuidas sa seda tead?»

imestas Karupoeg. «Silmi
sul ju ei ole.»

«Aga ma tunnen kõike,»
vastas Puu. «Varem hoid-
sin ma oma rohelistes
pihkudes kuumi päikese-
kiiri, nüüd aga tunnen,
et need kiired on muutu-
nud külmemaks.»

Tõlkinud ELLE JURKINA

